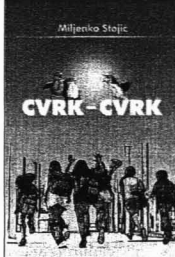

Blagotvorno druženje s knjigom

Iz osebujna i bogata opusa hrvatskog književnika Miljenka Stojića, novinara i franjeva, *Vijenac* je na svojim stranicama objavio prikaze dviju knjiga: *Računalnka*, priče za djecu i mladež, 2006. i *S druge strane*, ogledi iz književnosti, 2011.

Najnovija knjiga Miljenka Stojića s onomatopojnim i nesvakodnevnim naslovom donosi priče objavljene u razdoblju 2012–2014. u dječjem listu *Cvitak*. Na portalu miljenko.info mogli smo ih pratiti do lipnja 2016. Četrdeset priča podijeljenih u četiri odjeljka s po deset priča svjetsvrni su nastavak priča iz *Računalnka*, samo što je u knjizi *Cvrk-Cvrk* glavni junak i narator pjesnik i franjevac Miljenko Stojić, dok je u *Računalnku* glavni promicatelj ideja, razmišljanja i doživljaja, dječak Kristijan. Kao i u *Računalnku*, svaka od „ciljanih“ priča donosi, rekli bismo danas, pozitivne vibracije, u smislu promicanja tradicionalnih kršćanskih vrednota pa će se i sam autor u priči *Nazočiti* povjeriti čitatelju: „Mene određeni zafrkavaju da sam neozbiljan, da pišem kolumne, pričice za djecu, a oni ih ne razumiju, radije se idu igrati. (...) Neki su i rekli da je u redu. Nisu djeca neuka samo im ne treba filozofirati. Pokušavam to ne činiti.“

Doista, autor je dobronamjeran, poučava tolerantnosti, obuzet je ljubavlju prema svijetu, ali je i kritički usmjeren prema svim krivinama globalnih promjena koje svojim performansima opsjedaju svakodnevicu. Na jednom od televizijskih kanala vidjeh: u istom tramvaju (ili autobusu) Sv. Nikola i

Izd. Ogranak MH
Citluk-Vrgorac, 2017.

Djed Božićnjak (da ne kažem Djed Mrzav) ne razgovaraju, samo se nekako čudno pogledavaju kao da su se našli u krivo vrijeme. I jesu. U prošlom stoljeću mi smo u Hrvatskom primorju dočekivali Isusića na Badnjak i na Badnjak kitili bor. A evo kako autor Miljenko Stojić komentira današnju predbožićnu potrošačku strku: „Njima je samo da mi kao mutavi skačemo oko veseleći se ne znajući zapravo zbog čega. I dok tako skačemo, nagone nas da što više kupujemo, trošimo.“ (*Cvrk-Cvrk*)

Autorov kršćanski svjetonazor vidljiv je i kristalno jasan. Uostalom, on prepoznaje gubitnike koji su se „pogubili“ u bezumlju pomahnitala svijeta. On razmišlja o postupcima drugih i svojim. Autor je od onih koji ne samo slušaju nego i čuju. Koji gledaju, ali i vide: „Trebamo samo otvoriti oči. A mi ih ponekada tako teško otvaramo. Mislimo da ne možemo bez ovoga i onoga te dok to riješimo, oči su nam zatvorene i život prouri mimo nas.“ (*U vremenu i prostoru*)

Miljenko Stojić, pjesnik, publicist i franjevac, osmislio je knjigom *Cvrk-Cvrk* brežvar svakodnevice, brežvar života kako ga on osjeća i vidi. Educirajući tako, on dopušta da i „drugi uče od drugih“, da znaju odabrati u obliku onoga što im se nudi. Autor se zalaže za promicanje kršćanske duhovnosti, koju uvjeren i iskreno ispovijeda. Zaokupljen mnogobrojnim djelatnostima, on svoje duhovno i duhovničko iskustvo prenosi na današnju svremenu mladež, mladež interneta, tableta, „pametnih“ mobitela i računala, i vjeruje u to svoje poslanstvo: „Ovim svojim pisanjem i ja sam javno mnijenje, ali ste i vi koji čitate. (...) Uživate u čitanju te sami razmišljajte o svemu“ (*Nazočiti*). A to je nedvojbeno nasušna potreba ovoga vremena.

LJERKA CAR MATUINOVIĆ

HRVATSKA POEZIJA: KRUNO QUIEN, *PJESME*

Otkrivanje Krune Quiena

U vrijeme Drugoga svjetskog rata, kad se pisala angažirana poezija, Quien piše izrazito intimističku poeziju o svijetu koji nestaje

DARIJA ŽILIĆ

Pjesnik Kruno Quien nije, kako bilježi književna kritičarka Anastazija Komljenović u prvom diplomskom radu o poeziji Krune Quiena, nikad pripadao ni jednoj književnoj školi ni književnom društvu, što je rezultiralo činjenicom da je njegovo pjesništvo ostalo izvan središnjega tradicijskog sustava novijega hrvatskog pjesništva. I autor izbora iz poezije Krune Quiena u knjizi *Pjesme*, a riječ je o knjižici objavljenoj u ediciji Društva hrvatskih književnika, Zvonimir Mrkonjić ustvrdio je da je autor „uvijek preran, nikad na vrijeme“. No unatoč toj rubnosti, Quienove pjesme uvrštavane su u antologije, a brojni su kritičari, poput Milanje, Donata, Maroevića, Mrkonjića pisali o njegovu radu. Poznata je i pjesma iz zbirke *Žamor* Danijela Dragojevića, u kojoj se pjesnik referira na susret s Quienom.

Kruno Quien bio je pjesnik, pripovjedač, filmski scenarist i dramaturg. Rođen je u Zadru 1917, a mladost je proveo u Trogiru. Poslije se školovao u Zagrebu i Firenci (hrvatski jezik s književnošću i romanistikom), objavljivao je u brojnim časopisima, zajedničkim zbkirkama (*Lirika* iz 1953. i *Četrdesetorica* iz 1953.). Za života objavio je tek dvije samostalne knjige pjesama: *Rime* 1943. i *Kameni grad* 1956, a *Igrarije* su, premda uređene i pripremljene već 1987, objavljene tek 2012. *Stihovi na starinsku* objavljeni su 1992. Knjiga *Pjesme* obuhvaća izbor iz Quienova pjesničkog stvaralaštva. U tom izboru nalazimo pjesme iz zbirki *Rime*, *Četrdesetorica*, *Kameni grad*, *Stihovi na starinsku*, pjesme iz *Igrarija*, a nalazimo i poseban ciklus *Pjesama izvan zbirke*. Knjigu *Rime* piše kao jedan od posljednjih sljedbenika Gričana, a riječ je posebno nadrealističkoj poetici u kojoj dominira neobarokna metaforika, ekfrastičnost mrtve prirode, intrinzični doživljaj stvarnosti, krepuskularizam, odlično sročeni soneti. U izboru koji je priredio Zvonimir Mrkonjić dominira upravo egzistencijalistički nemir i muka („moje srce bdi u muku“ iz pjesme *Notturmo*), mrtvo vrijeme, mrtvo cvijeće, samornost. No izmjenjuju se i slike pastoralnog ugodaja (*Symposion*) i tenebrički prizori (crni plast smrti, sepokristički motivi, maniristički motiv smrti u zrcalu).

Ne bih se složila s Mrkonjićevom ocjenom kako u toj zbirci dolazi do „malarmeovskog ruba destrukcije gdje se iza maske konkretnog nazire ništavilo“. Naime u pjesmama iz *Rima* nema destrukcije, ostaju ipak cjelovite slike, sonetni oblici, jezik se ne raspada, nema jezičnih igara ni *igrarija*. Temelj pjesme ostaje slika, koja jest nadrealna, ali je cjelovita. Izdvojila bih stihove koji to najbolje utvrđuju: „Svijet se sjetno vraća ko na staroj slici / u meku, ponodnevnu, mokru uru kasnu, / kad nekud iznutra, kao uvod u basnu / sluti se gdje rastu sumračni zvonici“ (*Jesen*). Posebnost te zbirke jest činjenica da je objavljena u vrijeme Drugoga svjetskog rata, kad se pisala angažirana poezija, a Quien piše izrazito intimističku poeziju o svijetu koji nestaje. Pjesnici se kreću „ko u stakleno vazi, / poljem asfodela“, a to znači da nisu uronjeni u ratnu stvarnost, već

KRUNO QUIEN

Pjesme

MILJA KNJIŽEVNICA Društvo hrvatskih književnika

Izd. DHK, Zagreb, 2017.

okrenuti prema „starim izdanjima“, prema antikvarnom, sjenama, mrtvoj prirodi, antičkim motivima (*Orfej, Symposium*). Rime koje se pojavljuju nisu ludističke kao u knjigama koje slijede, svijet je još jedinstven i nudi smisao. Možda upravo pjesma *Pod starom slikom*, koncizna i ludistička, lišena neobaroknoga plašta koji dominira, najavljuje poetski ludizam koji će biti karakterističan za iduću pjesničke cikluse i zbirke.

Čovjek i svijet

U zbirci *Četrdesetorica* nalazimo izrazito lirski pjesnik u kojima dominiraju slike pejzaža, doživljaj grada Trogira. Uz mediteranizam, ponovo nalazimo slike starinskog svijeta, sjetni ugodaji... Ipak, riječ je uglavnom o autorovim osrednjim pjesmama, jer čini se da je izraz odveć hipertrofirani i bujan, posebno u usporedbi s pjesmama koje slijede u zbirci *Kameni grad*. Upravo u *Kamenom gradu*, kako ističe Komljenović, autor oživljava svijet mitologije, antičke filozofije i antičke tradicije, ali još je važnije zapažanje da se u toj zbirci javlja oživotvorenje materije i tijela. U pjesmi *Cvrčak i noć* nalazimo erotski doživljaj stvarnosti („Kušao sam ti dojke / usnama punim zrikavaca“), solarne slike (često se spominje svjetlost), hiperboliziran izraz („pjevam već sedam tisuća ljeta“). U ovoj knjizi nalazimo pjesme u kojima se lirski subjekt obraća njoj, u relaciji je s *dragom*, dionizijski se slavi i tijelo i užitak, ali i „šarenilo svijeta“, posebno ekspresionističkim slikama (npr. plavo granje). Pjesme su pisane vrlo odmjerenom, lišene suvišnih ukrasa: slike modrine i bjeline izmjenjuju se u pravilnom ritmu, kao da autor pišući stvara neki zlatni rez. U pjesmi *Draga na sagu* nalazimo i ludizam, ali i eufoniju koja nastaje gomilanjem asonance i aliteracije. No u ovoj zbirci posebno su važni antički motivi, ambijent Mediterana, *obistinjanje* tijela. Ta antička ravnoteža, geometrizam, savršena korelacija čovjeka i svijeta, jest poetički temelj *Kamenog grada*. Tijelo koje je prisutno, koje daje perspektivu i položaj u prostoru, nove senzacije, doživljaj ženskog tijela i osvjetljeni mediteranizam pridonose izvrsnosti tih pjesama. Komljenović uočava i kako se Quien svjesno poistovjećuje s Kairosom, bogom sretnoga trenutka, a Kairos se relativno često spominje i u pjesmama iz ove knjige. Nalazimo i niz arhetipskih slika, ističe se *prvi bog, prvo svjetlo*. Ali nalazimo i podsjećanje na prošlost Trogira, na

građevine, na opreku mramor – tije-
lo, vrtovi, vegetacija. U pjesmama je izrazit kolorit, plava, žuta, ljubičasta boja, no ponovo se pojavljuje i crnilo, „vrijeme je crno“, osjećaj „Sunca / da nikad / nije bilo“. Sunce se čak čini i kao projekcija lirskog subjekta: „Ja sam izmislio sunce“ (*Kiši noć*). Svijet je metaforički predstavljen slikom bubnja koji se raspadne kao „zračano zabezeknuto stakleno čudo“. U pjesmama se govori o sjećanjima kao zgarištima, o bez-vremenu, o razaranju „zida svjetlosti“, o mra-
kovima „četiri mraka“. A sve to jest na apstraktan način priča o Drugom svjetskom ratu, koji se ipak odražava u poeziji Krune Quiena.

Postmodernistički soneti

Stihovi na starinsku zbirka je pjesama u kojima Quien koristi sonetnu formu, evocira izraze karakteristične za starije hrvatsko pjesništvo. No važno je istaknuti kako je riječ o postmodernističkom odnosu prema književnoj povijesti. Te su pjesme iznimno eufonične, nalazimo baroknu metaforiku, invokaciju, intertekstualne elemente (referiranje na Matoša i Vidu), motive iz trogirске povijesti i arhitekture. Posebno treba izdvojiti antologijsku pjesmu *Radovanova vrata*: Komljenović ističe kako u toj pjesmi autor uspostavlja binarnu opoziciju: životinjski svijet kao metafora za tijelo suprotstavlja se vertikalni zvonika koji predstavlja misao, red, koncentraciju duha. Mogli bismo zaključiti kako je riječ o ničanskoj ravnoteži apolonijskog i dionizijskog. Zbirka pjesama *Igrarije* posebnost je u Quienovu opusu jer znači pomak u poetičkom smislu. Pjesnik se posve prepušta jezičnom eksperimentiranju, varijacijama i glasoslovnim vježbama, lingvizmu, neologizmima (npr. *svjetlastovo, maistrastovo*), a sve te čini na ludički način, prpošno i duhovito: „Umjesto značenja, prevagu odnosi zvuk, pa nerijetko igrarije završavaju „stvaranjem svijeta“ u kojem se i ne traži smisao ni racionalnost. O tome govore ovi stihovi: „omorika mirno moli svece / umrle su ptice male beke / i ke nije bake u san lete / are bare što me ne zovete“ (*Stvaranje svijeta*). Nalazimo i niz autoironičnih stihova: „O zajeb zajebe / kao da sam kljast / tog nezgodnog sebe / gdje li ću ga kljast“. Pjesnik napušta versifikatorske norme, nalazimo poigravanje gramatičkim oblicima, propitivanje jezika i stvari, infanzilizaciju, vraćanje na govor svog kraja (*Mlič*). U posmrtnoj knjizi *Igrarije*, bilježi Mrkonjić u pogovoru, fonemi „vođe ljubav“ u konceptima svojevrne fantastične dezarbitracije označitelja. A sličan koncept nalazimo i u posljednjem ciklusu u knjizi *Pjesme izvan zbirke*. U tom ciklusu pjesnik za svoj lirski subjekt ističe kako je „konte od Tjeskobe“, a zapravo stihovi govore kako je to sutonsko posve rasprišeno, jer to su pjesme sa zanimljivim i duhovitim poantama i jezičnim igrama. U pjesmi *Lipi moji svitu* autor s mnogo duha i blagom ironijom ispisuje vlastitu biografiju: „Ja uopće nisam / rodit se odlučio, / niti svojom voljom / od Zadra razlučio. / U Trogiru ništa / nisam dokučio / niti sam danas / od jučer lučio.“ Na kraju, važno je da se pojavila ova knjiga izabranih pjesama autora koji, kako bilježi Zvonimir Mrkonjić, nije zbrinuo svoju siročad. Kruno Quien (umro je u Splitu 1990. godine) nije imao brojno čitateljstvo, ali, kako piše Branimir Donat, „oni koji su jednom pročitali neke njegove pjesme nisu ga više zaboravljali, čuvajući mu nezaobilazno mjesto u krizaljci hrvatskog pjesništva posljednjih pedeset godina“.